

Pašmērķis nav sodīt, galvenais — novērst

Pārtikas un veterinārā dienesta (PVD) ikdienas darbs un pārbaudes saistītas ar dzīvnieku veselības un labturības nodrošināšanas kontroli. Zemnieku saimniecībās tiek sekots līdzī tam, vai mājdzīvnieku labturība atbilst prasībām, savukārt māsaimniecību gadījumā tas tiek darīts uz iedzīvotāju iesniegumu, sniegtas informācijas par iespējamiem pārkāpumiem pamata.

PVD inspektore Ilona Broka demonstrē, kā tiek pārbaudīts mikročips; Kerijas saimniece Linda ir parūpējusies par to, lai suns būtu atpazīstams.

PVD Austrumvidzemes pārvaldes vadītāja Indra Tomiņa dienestā strādā 20 gadu, Austrumvidzemes pārvaldē — kopš 2009. gada.

— Kāda ir situācija ar mājdzīvnieku labturību Madonas reģionā? Cik iesniegumu tiek saņemti?

— Madonas reģionā vidēji mēnesī tiek saņemti pieci iesniegumi par dzīvnieku labturības vai veselības jautājumiem (tai skaitā arī par mājlopiem). Mūsu darbs tiek plānots, nevaram izbraukt kā *ātrā palīdzība*, taču, kolīdz saņemts iesniegums vai ziņojums, cenšamies to veikt pēc iespējas ātrāk. Kas diemžēl parādās, faktiski 50% gadījumū ir kaimiņu savstarpējo attiecību kārtošana. Aicinu informēt par vietiām, kur patiesi vajadzīga mūsu palīdzība, jo paši nevaram zināt, kur kas notiek. Visslabāk to pirmie palmina kaimiņi.

— Un gadījumi, kad ir ziņots pamatojot?

— Mūsu pašmērķis nav braukt un noteikt sodīt. Mērķis ir, lai tās lietas tiktu sakārotas. Diezgan bieži ir gadījumi, kad cilvēks nesaprot un neapzinās, ka būtu darījis nepareizi. Tāpēc izskaidrojam, ja konstatējam kādas neatbilstības, braucam pārbaudīt vēlreiz. Ja nepalīdz šī pamudināšana, tad reizēm tūlīši piemēroti naudas sodi, bet parasti cenšamies līdz tam nenonākt.

Nav bijis tādu gadījumu, kad uzreiz pirmajā braucienā reizē mēs izņemtu dzīvnieku. Pirmās — ir jādod iespēja cilvēkam laboties. Ir bijis, kad nosakām otro dienu par (pārkāpuma novēršanu. — Aut.) termiņu. Ja situācija ir dramatiska un arī otrajā dienā cilvēks nav mēģinājis neko uzlabot, tad dzīvnieks tiek izņemts, ir uzskaiti arī administratīvi pārkāpuma procesi. Ja redzam, ka, paliekot pie saimnieka, būs apdraudēta dzīvnieka veselība un pat dzīvība. Tas nav ļoti bieži; Madonas pusē pa šo laiku varu atminēties 2—3 tādus gadījumus.

Aicinu nebaidīties mēs informēt, jo pieņemam jebkuru iesniegumu, kas saistīts ar dzīvnieku labturību. Nav ob-

KUR ZIŅOT?

▲ **Cietsirdīga izturēšanās** pret dzīvnieku ir ne tikai fiziska vardarbība, kas var izraisīt dzīvnieka nāvi vai sakroplošanu, mocīšana un spīdzināšana, bet arī jebkura tāda dzīvnieka ipašnieka rīcība, kas dzīvniekam sagādā ciešanas, piemēram, dzīvnieka ilgstoša atstāšana vienatnē bez aprūpes, atstāšana bezpalīdzīgā stāvoklī, nepietiekams uzturs, veterinārmedicīniskās palīdzības nenodrošināšana, dzīvnieka pakļaušana izskatu pārveidojošām operācijām — ausu un astu kupēšana (apgriešana) u. c. **JĀZIŅO Valsts policijai:** 112; *pasts@pvd.gov.lv*; un **Pārtikas un veterinārajam dienestam (PVD):** 64471105 vai 67027402 (automātiskais atbildētājs); *austrumvidzeme@pvd.gov.lv*.

▲ **Labturības prasību neievērošana** — brīvība no slāpēm, izskatuma un nepietiekama uztura; brīvība no diskomforta apkārtējās vides dēļ; brīvība no sāpēm, savainojumiem un slimībām u. c. **JĀZIŅO Pārtikas un veterinārajam dienestam.**

▲ **Turēšanas un pašvaldības saistošo noteikumu neievērošana** — mājās (istabas) dzīvnieka smaka, rīešana vai gadošana, mājās vai apkārtnes iedzīvotāju traucēšana, kļaidinoši mājdzīvnieki, nekontrolēti savairoti mājdzīvnieki u. c. **JĀZIŅO Pašvaldības policijai:** Madonas novada gadījumā — kārtībniekiem: 25725666, 28302805 vai 25705666; *kartibnieks@madona.lv*.

EKSPERTA VIEDOKLIS

„Skaista vīzija, uz kuru tiekties”

„Dzīvnieku policijas” dzīvnieku aizstāve, juriste INESE BĀRA:

— Mājās (istabas) dzīvnieku turēšana kļūst aizvien populārāka. Tai pašā laikā, pieaugot šo dzīvnieku skaitam, pieaug arī negācijas, kas saistītas ar to turēšanu, — lielākoties pašu dzīvnieku ipašnieku vienaldzības, nezinašanas, nevērības vai launprātības dēļ, kā arī sabiedrības neiecietības pret dzīvniekiem dēļ, ja to turēšana kļūst traucējoša.

Mūsu ideālais skaījums uz dzīvnieku turēšanu ir: kontrolējama dzīvnieku vairošana un tirdzniecība — atbildīgs, ziņošs dzīvnieka ipašnieks — aprūpēts, ar dzīvi apmierināts dzīvnieks — empātiska sabiedrība. Skaista vīzija, uz kuru tiekties.

„Dzīvnieku policijas” ideja ir apvienot savā pulkā sabiedrības daļu, kam nav vienaldzīgs dzīvnieku liktenis. Kopīgiem spēkiem mēs varam izskaust pārkāpumus pret dzīvniekiem un palīdzēt nelaimē nonākušiem dzīvniekiem. Sabiedriskā kontrole ir visefektīvākais veids, kā panākt reālu dzīvnieku aizsardzību, kā nodrošināt dzīvnieku labturības prasību ievērošanu.

Šobrīd, mūsaprāt, aktuālākie jautājumi, kuri būtu jārisina mājās (istabas) dzīvnieku kontekstā:

- ▲ konceptuāli jāmaina dzīvnieka kā lietas statuss — civiltiesības nodokļi dzīvnieku kā justspējīgas būtnes;
- ▲ jāprecizē krimināltiesiskās un administratīvās atbildības normas par cietsirdīgu izturēšanos pret dzīvniekiem un labturības pārkāpumiem;
- ▲ jāievieš un jāasā piemērot aizliegumu turēt dzīvniekus personām, kuras sodītas par cietsirdīgu izturēšanos pret dzīvniekiem;
- ▲ jāuzlabo suņu registrācijas

kārtība — kopš 2017. gada janvāra valstī ir obligāta visu suņu apzīmēšana ar mikrosihēmām un registrācija Lauksaimniecības datu centrā, tomēr šī kārtība pilnvērtīgi nav ieviesta;

▲ jārada tiesiskais regulējums un kontroles mehānisms mājās (istabas) dzīvnieku audzēšanas jomā — šobrīd šķirnes dzīvnieku vairošana, audzēšana, tirdzniecība ir tik vispārīgi reglamentēta, ka apdraud ne tikai dzīvnieku veselību un labturību, bet arī patērētāju tiesības (personas, kas iegādājušās slimus, kropslus mājdzīvniekus, ne tikai ciels lielus finansālus zaudējumus to ārstēšanā, bet arī tūkst emociionālus pārdzīvījumus, kad iegādātais milnulis ir bojā);

▲ jārada tiesiskā aizsardzība bezsaimnieka sterilizētajiem kakiem, kas uzturas dzīvojamā mājā tuvumā;

▲ jāreglamentē savvaļas sugu dzīvnieku turēšana (t.sk. eksotisko dzīvnieku) kā mājdzīvnieku, jo to labturība ir grūti nodrošināma, tie nav domesticēti dzīvnieki;

▲ jānostiprina pilnvarojuoms sabiedriskajiem dzīvnieku aizsardzības inspektoriem, līdzīgi kā tas ir izdarīts sabiedriskajiem vides inspektoriem.

Šie ir būtiskākie un apjomīgākie mājās (istabas) dzīvnieku aizsardzības jautājumi — tos sakārtojot, būtiski tik uzlabota gan sabiedriskā kārtība, gan dzīvnieku ipašnieku atbildības joma, gan sabiedrības jautājumos; nodrošināt dzīvnieku ķeršanas pakalpojumus. Parāļēli tam aktīvi iesaistāmies arī līdzdarbības procesos valsts pārvaldē. No praktiskās pieredzes gūstam plašāku redzējumu dzīvnieku aizsardzības jomas uzlabojumiem, par ko regulāri aurovamoji ziņojumus, pētījumus, priekšlikumu ministrijām normatīvo aktu jaunradei vai pilnveidošanai. Šajās aktivitātēs nozīmīgu atbalstu sniedz projektu finansējamu līdzdarbības veicināšana. Pašlaik nodibinājums īsteno Aktīvo iedzīvotāju fonda finansētu projektu „Dzīvniekupolicija.lv” un sabiedrisko inspektoru tīklojums Latvijas reģionos”.

Nodibinājums „Dzīvniekupolicija.lv” ir dibināts 2013. gadā ar mērķi

sev. Tātad kaut kādā veidā to naudiņu sadalīt var. Biēži vien tieši ne tajās turīgākajās gimenēs mājdzīvnieki ir aprūpēti, tiek dota mīlestība, un tur viss ir kārtība. Un ir, protams, arī izņēmumi.

— Cik Madonā ir veterināro pietiek situācijas kontrolei, vai tas būtu risināms jautājums priekšdienām?

— Austrumvidzemes pārvaldē strādā pieci veterinārie inspektori, kuri strādā pa visu Austrumvidzemes reģionu. Tiek reaģēts uz pilnīgi visiem saņemtajiem iesniegumiem — to spējams izdarīt. Man ļoti patīktu (un tam jau ir arī pozitīvi piemēri) sadarbība ar dzīvnieku aizsardzības organizācijām, biedrībām. Arī tas var iet un informēt, kā suns, kā kaķis jūt, kas viņiem ir labāk, kādā vecumā kaķītiem varētu mācīt. Piemēram, bieži vien ir stereotipi, ka vislabākā barība sunim ir kauli. Nekādā gadījumā! Starp biedrību biedriem nereti ir kāds, kas ir gana ziņošs par to informēt, pastāstīt.

Aicinu dzīvnieku ipašniekus ieklausīties, ja pie viņiem ierodas biedrības, ja pie viņiem ierodas biedrību biedri. Jā, tā nav kontrolējama iestāde, bet bieži vien tas palīdz atrisināt problēmu. Kā labo piemēru viennozīmīgi varu minēt Gulbene, laba sadarbība ir arī Alūksnē. Ļoti gribētu, lai tāda sadarbība veidotos arī Madonā.

Biedrībām ir vairāk informācijas par iespējamiem pārkāpumiem, jo tām vairāk utozicas — tie ir cilvēki no pašu vietējās sabiedrības; no mums vairāk baidās. Ja PVD saņem informāciju par pārkāpumu no biedrības, tad teju vai zinām — jābrauc nekavējoties, jo tā tad tur iepriekš ir darīts viss iespējamais un arī neiespējamais, lai šim dzīvniekam palīdzētu. Bet iedzīvotāji var — un arī vajag — ziņot PVD! Nebraukājam apkārt, meklēdami, ka tik kādu sodīt. Galvenais ir pārkāpumus risināt un novērst, ko var panākt arī informējot.

— Vai informatīvais darbs tiek veikts arī ārpus pārbaudēm, preventīvā veidā?

— Ir izdoti dažādi bukleti. Būtišķi — vai tas laikus visud mērķi. Šajos internetajos. Turklāt šādas tēmas lasa tikai domubiedri. Manā skatījumā, visslabākais informēšanas veids ir vecu vccai — no mutes mutē. Kad inspektori parādās kādā ciematā, kādam ir aizrādīts, piemēram, par neregistrētu suni, pēc tam masveidā tiek meklēts dakters, lai mājdzīvnieku vakcinētu, reģistrētu.

Lauku mājās ir redzēti seniori, kuri sākumā sapirks visu nepieciešamo saviem mājdzīvniekiem un tikai tad

Būtu jāuzlabo mājdzīvnieku skaita kontrole

Madonas novada pašvaldības kārtībnieki atbild par saistošo noteikumu, tostarp mājdzīvnieku turēšanas, ievērošanas kontroli. Gatis Kuškis secina, ka gadījumi, par kādiem tiek ziņots, ir visdažādākie, tomēr lielākā daļa saistās ar kļaidinošiem suņiem, kuri patiesībā saimniecīiem „pasprukuši” un nekontrolētu kaķu vairošanos vai pārlieku liela skaita turēšanu.

— Pēdējo divu mēnešu laikā bijuši 10 iesniegumi gan par suņiem, gan par kaķiem, gan par aitām. Gadījumi nereti ir tādi kā „kaimiņu būšana”, kad nevar sadalīt savstarpējās pretenzijas. Mēdz būt, ka saimnieks suni nav palaidis launprātīgi, bet gan tas pasprucis, izlīdzis pa kādu spraugu. Likums noteic, ka saimniekam tomēr jānodrošina, lai tas nenotiktu, kā arī savs mājdzīvnieks pazušanas gadījumā jāmeklē. Kādreiz braucam reidos un pasekojam līdz, vai pastaigu laikā saimnieki arī savāc pēc saviem suņiem. Kaķu gadījumā biežākie pārkāpumi ir par to, ka laiž ārā nesterilizētus, nekontrolēti sadzimst kaķēni. Tad uzliekam par pienākumu noteiktā laikā to novērst — vai nu sterilizēt savu kaķi,

Kārtībnieku Gata Kuška un Ivetas Vāveres darba pienākumu gana lielu daļu sastāda mājdzīvnieku turēšanas kontrole.

vai ierobežot dzīvnieka ārā iešanu. Ja saimnieks nomirst, palīdzam uz patversmi aizvest dzīvnieciņu, kas pēc viņa palicis. Darba pietiek; trīs kārtībnieki strādājam uz puslodzi,

tad nu, kad ir tās darba dienas, ritms ir gana saspringts, — atziest Gatis Kuškis. Viņš uzsver, ka kārtībnieku galvenais mērķis nav mājdzīvnieku

Pamesto kaķu skaits mērāms simtos

Biedrība „Madonas dzīvnieku draugi” (darbojas kopš 2015. gada):

Suņu turēšanas gadījumā visbiežākie saimnieku pārkāpumi: ārā turētiem suņiem nav suņa būdas vai tā ir sliktā stāvoklī, suns tiek turēts tikai ķēdē, nenodrošinot obligātās pastaigas (vismaz 30 minūtes reizi dienā), mājdzīvnieks tiek barots neregulāri, ar nepiemērotu pārtiku un tamlīdzīgi. Ir daļa saimnieku, kas nav veikuši vakcināciju, suņa apzīmēšanu ar mikročipu un reģistrēšanu datubāzē, tiek pielauts kļaidinošs. Līdz šim biedrība ir uzņēmusi astoņu suņu, atrodot tiem jaunus saimniekus.

Savukārt otra izplatītākā mājdzīvnieka — kaķa — turēšanā visbiežākie pārkāpumi, ar ko biedrība saskārusies, ir nesterilizēta kaķa laišana ārpus saimnieka valdījuma. Salīdzinoši krietni vairāk gadījumu, kad kaķi arī tiek launprātīgi pamesti. Diemžēl Madonas reģionā joprojām nav dzīvnieku patversmes vai noslēgta liguma ar tādu iestādi, kurā sistemātiski varētu ievietot kļaidinošos kaķus. Tādēļ „Madonas dzīvnieku draugi” sociālos kaķus (pamestus mājas kaķus/kaķēnus) iespēju robežās uzņem savos privātajos mājokļos, kamēr tiem atrod jaunus saimniekus. Savukārt nesociālajiem jeb uz ielas uzgausīgiem mežoniem kaķiem palīdz īstenot programmu „noķer-sterilizē-atlaiž”, lai kaķi uz ielas vismaz neveidotu. Tādējādi sešu gadu laikā, kopš biedrība darbojas, caur „pagaidmāju” brīvprātīgo iniciatīvu jaunus mājas ir atraduši vairāk nekā 200 kaķu; tāds pats skaītis sterilizētu un savā dabiskajā vidē atlaistu nesociālo ielas kaķu. Kopumā ticis palīdzēts ap 500 mājdzīvniekiem.

Smagākie gadījumi bijuši: kaķēns ar lauztu ķepu, no sličināšanas izglābts kaķēni, novārdzināti un ilgstoši badājušies kaķi, ar hroniskām, laikus neārstētiem slimībām, smagas traumas, kas gūtas no automašīnām, ielišanas auto motortelpā, suņu kodumiem, lamatām, zāles plāvēja.

Ļoti smaga un faktiski nerisināta problēma ir mājdzīvnieku nekontrolēta pavairošana un mazuļu atsvaivāšana jauniem saimniekiem, neievērojot likumdošanā noteiktā atsvaivāšanas kaķu, kas atdos tiros pirmos likumdošanā noteiktā atsvaivāšanas vecuma, tam nav veikta obligātā vakcinācija, kuēcņa gadījumā — arī čipēšana un reģistrēšana. Šādu sludinājumu un piedāvājumu ir pilns internets; uz biedrības centieniem par to informēt mājdzīvnieku pavairotājus visbiežāk vienkārti tiek saņemtas samazgas. Problēma ir tajā — ja kaķenes vai kuces saimnieks neievēro noteikumus, mazuļi atdo dot jaunajam saimniekam, kur ir garantija, ka noteikumu turpmāk ievēros jau jaunais saimnieks? Visbiežāk diemžēl — kā meža suņa, tā atskan... Ja svarīgākais ir mājdzīvnieka mazuli atdot, lai nepapildinātu savu zveru pulciņu mājās ar nevēlamāmu mētēm, netiek pienācīgi rūpīgi izvērtēti, vai jaunais saimnieks tiešām būs adekvāts, rūpīgs un likumpaklausīgs. Kā arī — Latvijas patversmēs tiek eitanizēti tūkstošiem dzīvnieku (PVD dati par 2016. gadu liecināja — eitanizēti ap 3000 dzīvnieku jeb 1/3 no patversmēs ievietotajiem), jo trūkst līdzekļu to uzturēšanai, ārstēšanai, līdz tiktu atrasti jauni saimnieki. Katrs mazulis, ko kāds „atdevis labās rokās”, pavairojot savus mājdzīvniekus, atņem iespēju pie palīdzības un uz savām mājām tikt dzīvniekiem, kuri pamesti uz ielas vai nonākuši patversmē, biedrībā. Iedzīvotāju skaits valstī tikai samazinās, atbildīgu un parūpētius spējiu saimnieku skaits līdz ar to proporcionāli arī. Tiktēr mājdzīvnieku skaits saglabājas nesamērīgi augsts.

Informatīvais darbs un sistēmas pilnveidošana

Bērzaunes un Mārcienas pagasta pārvalžu vadītājs Edgars Lācis: — Vasarā, kad pagastā izlīda kaķu problēma, varbūt vēlējos drusku no tās norobežoties, lai gan tā bija redzama. Godīgi pateikšu arī paldies biedrībai „Madonas dzīvnieku draugi” par izdarīto. Uzskatu, ka pamatā tā ir cilvēka atbildība, jo mājdzīvnieks bez cilvēka neeksistē. Ja ir mājdzīvnieki bez piederības, tad viņi radušies kāda cilvēka darbības rezultātā. Šeit mums ir jāturas stratēģijā pie iedzīvotāju izglītošanas, audzināšanas.

Problēma, ar ko saskārās arī biedrība: ja suni šos mums ir, kur likti, kaķi šos — nav kur likti, ja viņi tiek atņemti saimniekiem vai savākti no ielas. Faktiski nevaram izpildīt šo pašvaldības funkciju, kas mums ir noteikta saistošajos noteikumos. Ja risinājums ir slegt ligumu ar patversmi ārpus novada, tas ir bēdīgi. Novads mums tomēr izveidojies tik liels, būtu jābūtu iespējami atrisināt problēmu novada ietvaros. Un būtu jābūtu skaidram mehānismam bezsaimnieka mājdzīvnieku gadījumā; arī, ja nododam patversmei, lai ir zināms, kāds ir viņa tālākais liktenis. Ja kāds dzīvnieks nonācis bezpalīdzīgā stāvoklī, var jau gādāties, ka uz patversmi esam aizveduši saimnieka mājdzīvnieku. Ipaši suņu laikā, kād noraujas, kauņi. Viņus savāc, jānodod arī atgriezies kā informācija, ka tāds un tāds dzīvnieks atrodas tur un tur. Un, protams, jādomā pie kaķu izvietojuma. Tagad nāc ziema, par tiem pūkainīgiem kaut kā sirds sāp, un ir jāpadomā. Arī personīgi šī problēma diemžēl kārsusi; paša kaķis man ir sterilizēts, bet runa ir par tuvumā esošiem kaķiem. Bērzaunē problēma nav tik izteikta, Sauleskalnā vienā mājā bija ļoti izteikta, kur iesaistījās biedrība. Arī Mārcienā tagad parādās. Runājām ar iedzīvotājiem par turēšanu, pavairošanu, bet, ja godīgi, sokas ne visi sekmīgi. Esam braukuši arī ar policiju, suņa saimniece atklāti nīrgājoties pasaka: „Man suņa nav.” Lai gan turpat ir ķēde un barības trauciņš, tiktēr suns kļaidino apkārt pa pasauli. Neko tam saimniekam nevar izdarīt... (ja nav čipēts un reģistrēts. — Aut.).

Vēl jau ir arī nepilnības noteikumos. Piemēram, mums turēšanas noteikumi attiecas uz apdzīvoto vietu teritorijām. Bet laukos? Tas nav regulēts. Suns ilgu laiku bez saimnieka nepastāv. Kaķis visu veģetācijas periodu faktiski var izdzīvot bez saimnieka, sunim tāda variāta nav. Tad viņš kļūst agresīvs un agrāk vai vēlāk nonāk mūsu redzeslaukā. Suņiem mehānisms ir arī atstrādāts ar kārtībnieku, patversmi un visu pārējo. Šovasar atklājas kaķu problēma; man jau nav, kam piezvanīt, nav, kur pa istam tālāk viņu likt. Ļoti jācer, ka tas tiks atrisināts novada mērogā.

Atvērumu sagatavoja LAURA KOVŅUNA
Izmantoti AGRA VEKALNIŅA foto

Projektu finansē Mediju atbalsta fonds no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem